

Analiza rozwoju kompetencji i eksperckości w zakresie tłumaczenia prawniczego

Wiele osób, w tym prawników, nie docenia złożoności tłumaczeń prawniczych. Również osoby podejmujące naukę tłumaczenia prawniczego często nie wiedzą, jakie wyzwania sobie stawiają. Tłumacze tekstów prawniczych potrzebują rozległej wiedzy na temat dwóch systemów prawnych, które ewoluowały niezależnie od siebie, ich pojęć prawnych, które często nie mają ekwiwalentów w innych systemach, oraz języków prawnych używanych w obu kulturach prawnych, aby dobrze wykonywać swoją pracę. Muszą najpierw nauczyć się dostrzegać problemy, a następnie rozwiązywać je w sposób niewprowadzający w błąd odbiorców tłumaczonych dokumentów, ponieważ wszelkie błędy w tekstach prawnych mogą mieć poważne konsekwencje.

Wiedza i umiejętności potrzebne tłumaczom zostały opisane w licznych modelach kompetencji tłumaczeniowych, w tym w czterech modelach kompetencji w zakresie tłumaczeń prawniczych. Ponieważ jednak modele te w coraz większym stopniu dotyczą wiedzy proceduralnej, czyli tego, jak pracować, w badaniach nad tłumaczeniami zaczęto stosować pojęcie eksperckości, które zapożyczono z psychologii poznawczej. Przeprowadzono wiele badań nad elementami eksperckości w zakresie tłumaczenia ogólnego. Dokonano zaskakujących odkryć, na przykład, że tłumaczenie niekoniecznie staje się łatwiejsze wraz z doświadczeniem, ponieważ tłumacze dostrzegają więcej problemów, analizują je jakościowo i są bardziej świadomi możliwości popełnienia błędów. Stwierdzono również, że eksperckość tłumaczy musi mieć charakter adaptacyjny, ponieważ żadne dwa zadania tłumaczeniowe nie są takie same. Mniej wiadomo jednak na temat eksperckości w zakresie tłumaczenia prawniczego, ponieważ w badaniach nad tłumaczeniem prawniczym koncentrowano się bardziej na tekstach niż na ich tłumaczach.

Proponowany projekt badawczy ma na celu identyfikację elementów eksperckości w zakresie tłumaczenia prawniczego oraz tego, jak przebiega jej rozwój. Obejmuje on badanie różnic w sposobie pracy między adeptami zawodu a bardziej doświadczonymi tłumaczami prawniczymi poprzez szczegółową analizę nagrań ich procesów tłumaczenia. Kolejnym celem jest również ustalenie, czy i w jaki sposób proces ten zmienia się w ciągu miesiąca lub półtora, gdy adepci zawodu uczestniczą w kursie tłumaczenia prawniczego. Wreszcie, celem jest również porównanie, jak dobre są wyniki tych procesów tłumaczeniowych, czyli ocena przetłumaczonych dokumentów (krótkich umów). Aby uzyskać lepszy obraz jakości tłumaczeń, zostaną one ocenione przez dwóch tłumaczy prawniczych i dwóch prawników, którzy będą poszukiwać zarówno błędów, jak i dobrych rozwiązań. W każdej umowie podczas badań pilotażowych wskazano kilkanaście potencjalnie problematycznych słów lub wyrażeń, na które zostanie zwrócona szczególna uwaga. Jest jednak prawdopodobne, że nie wszystkie zmiany w metodach pracy przełożą się na wyższą jakość tłumaczonych tekstów.

Mamy nadzieję, że badania pomogą wskazać zmiany, które odpowiadają rozwojowi wiedzy specjalistycznej w zakresie tłumaczeń prawniczych. Badania pilotażowe wykazały na przykład, że zakres źródeł informacji dostępnych online, jakie wykorzystują adepci zawodu tłumacza prawniczego zmienia się: rzadziej poszukują źródeł gotowych odpowiedzi (takich jak słowniki dwujęzyczne), a częściej liczby źródeł informacji umożliwiających im lepsze zrozumienie tekstu źródłowego lub lepsze wyrażenie treści w tekście docelowym. Zaczynają również grupować razem podobne zadania, co oznacza mniej przełączania się między dokumentem, nad którym pracują, a przeglądarką internetową, w której szukają informacji. Potrzeba jednak więcej danych, aby zaobserwować inne zmiany lub dokonać jakichkolwiek uogólnień.

Dane badawcze zostaną poddane analizie statystycznej w celu ustalenia ewentualnych istotnych zależności między nimi. Tam, gdzie to możliwe, zostaną one również porównane z wynikami ankiety przeprowadzonej wśród doświadczonych tłumaczy prawniczych, w której zapytano ich o to, jak sami postrzegają swój rozwój zawodowy. Mamy nadzieję, że uzyskane wyniki pomogą wzbogacić obraz eksperckości w zakresie tłumaczenia prawniczego, ustalić, czy różni się ona od ogólnej eksperckości w zakresie tłumaczeń, a także być może umożliwią wyciągnięcie wniosków co do najlepszych sposobów kształcenia przyszłych tłumaczy prawniczych.